

RAZISKAVA O PROBLEMATIKI NESREČ IN REVJI UJMA

Miro Kline*

UDK 050 (497.4) Ujma

Preučevanje nesreč je stroka, ki v svojem korpusu znanj gostuje zelo različne koncepte. Ti se povezujejo v pravo interdisciplinarno znanje.

Deset let ni dolga doba. Zatorej revija Ujma ne praznuje posebno visoke obletnice. A za mlado, razvijajočo se stroko je to vsekakor pomemben dogodek. Je priložnost za kroniko, pregled narejenega, refleksijo preteklega in začetek za razmišljanje o prihodnosti.

V uredništvu so se odločili, da dajo ob tej priložnosti besedo avtorjem prispevkov v reviji in njihovim bralcem. Nekatere ugotovitve raziskave predstavljamo v tem članku.

Raziskava med bralci revije in avtorji člankov v reviji Ujma

(vsem dosedanjim avtorjem člankov). Bralci so izpolnili 208 vprašalnikov (8,3 %), avtorji pa 64 (12,6 %). Odziv na raziskavo je bil večji kot pri običajnih tovrstnih metodah, kar je zadovoljivo.

tudi še višjo stopnjo izobrazbe (magisterij ali doktorat), vendar ti dve stopnji v vprašalniku nista bili vključeni.

Med bralci jih nekoliko več kot tretjina (39,0 %) zaseda vodilni ali vodstveni položaj, preostali (61,0 %) pa nevodilnega.

Med pisci člankov je skoraj dve tretjini (66,1 %) moških in slaba tretjina (33,1 %) žensk. Glede na bralce revije je zastopanost žensk pri piscih večja.

Starostna struktura piscev kaže dva močnejša razreda. Največ piscev sodi v starostna razreda od 30 do 39 let (45,9 %) in starejših od 49 let (26,2 %). Mlajših piscev, do 29 let, je manj kot desetina (9,9 %).

Po pričakovanju je izobrazbena struktura piscev zelo visoka. Dobra polovica (54,7 %) ima zaključeno visoko šolo, dobra petina (20,3 %) pa ima naziv magistra in prav toliko tudi doktorja znanosti.

Med avtorji člankov jih je kar slaba polovica (48,3 %) na vodilnem ali vodstvenem položaju, nekoliko več (51,7 %) pa na nevodilnem.

Metoda

Zasnova raziskave

Uredništvo vsake revije je posrednik med bralci, uporabniki idej, metod in spoznanj, ter njihovimi avtorji. To so akademiki, ki na univerzah in inštitutih odkrivajo novosti v svoji stroki, ali pa praktiki, ki prek dogodkov ustvarjajo primere vedenja in so vir hevrističnega učenja. Tako poteka pretok informacij v dveh zankah: med avtorji in uredništvom (1) ter med uredništvom in bralci (2). Za oba je odgovorno uredništvo, saj se avtorji in bralci (3) le izjemoma srečujejo neposredno.

Na podlagi take zasnove, ki jo ponazarja slika 1, je nastala tudi raziskava o reviji Ujma. Vsi rezultati so predstavljeni primerjalno, vedno so najprej predstavljeni pogledi ponudbe ali avtorjev in nato pogledi bralcev na isto problematiko. Večja odstopanja so komentirana in izpostavljena. Podrobnejša razlaga pa zahteva sodelovanje posamezne skupine, da sama pojasni svoje poglede oziroma zbrane rezultate. Zato so povabljeni eni in drugi, da aktivno sodelujejo in napišejo svoje komentarje o tukaj predstavljenih rezultatih v prihodnjih številkah revije Ujma.

Vzorec raziskave

Celoten vzorec raziskave delimo v dva, že omenjena podvzorca:

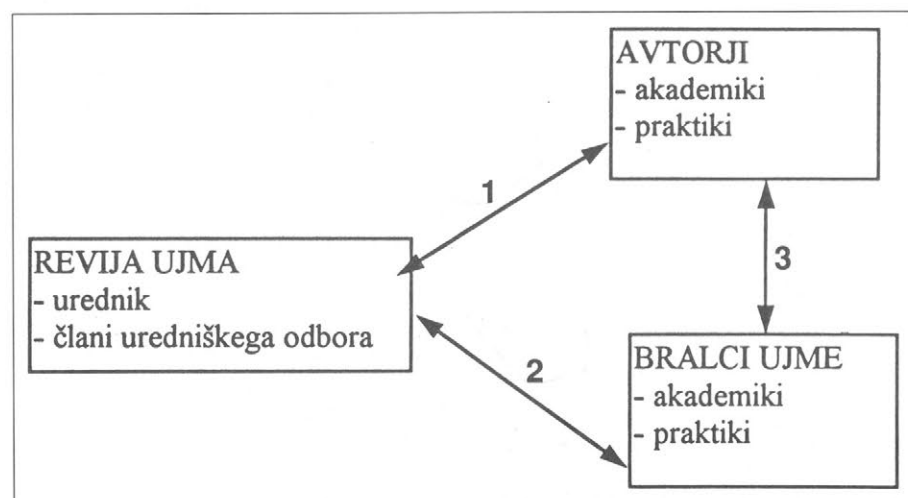
- bralci revije oz. tisti posamezniki, ki se ukvarjajo s problematiko nesreč in
- dosedanje pisci člankov v reviji.

Demografska struktura obeh podvzorcev je predstavljena na sliki 2.

Med anketiranci v podvzorcu bralcev je slaba četrtina (24,5 %) žensk, dobre tri četrtine (75,5 %) pa moških.

Največji del bralcev je starih 30 do 39 let (36,0 %), nato pa 40 do 49 let (34,0 %). Najmanj bralcev je starih do 29 let (10,8 %), nekoliko bolje pa je zastopan starostni razred starejših od 49 let (19,2 %).

Izobrazbena struktura bralcev je srednja (24,5%) ter višja (24,5%) ali visoka (48,5%). Možno je tudi, da imajo nekateri bralci

Slika 1. Tri poti komuniciranja v reviji Ujma
Figure 1. Three paths of communication in the Ujma magazin

Metodologija

Raziskava je bila izvedena s pomočjo pisne ankete, poslana izbranemu vzorcu avtorjev in bralcev. Pri tem je seveda treba upoštevati še dejstvo, da so avtorji sočasno tudi bralci, pogosto celo najbolj lojalni in intenzivni. Poleg vprašalnikov so bile priložene tudi kuverte za pošiljanje odgovorov. Bralcem revije je bilo poslanih 2500 vprašalnikov, avtorjem pa 506

* dr., Kline & Kline, Ciril Metodov trg 1, Ljubljana

Rezultati in interpretacija

Rezultati raziskave so predstavljeni primerjalno. Odgovori respondentov so skladno s časovno dimenzijo razdeljeni v dve poglavji (preteklost in prihodnost).

Uporaba zgodovine in različnih pogledov nanjo namreč predstavlja odlično vodilo za prihodnost. To predstavlja obliko refleksije revije Ujma z vidika njenih ustvarjalcev ter bralcev. Zgodovina je torej pomembna, ker ima veliko funkcij:

- pokaže izvor
- omogoča proslavljanje uspehov
- opozarja nas na intelektualne prednike, voditelje, začetnike področja in revije
- pomaga nam razložiti pomembne transformacije na prehojeni poti.

Pogled v prihodnost, kot jo vidijo avtorji in bralci, pa je nujna sestavina oblikovanja uredniške politike in torej tudi prihodnjega razvoja revije Ujma.

Poznanost in branost revije Ujma

Poznavanje revije Ujma

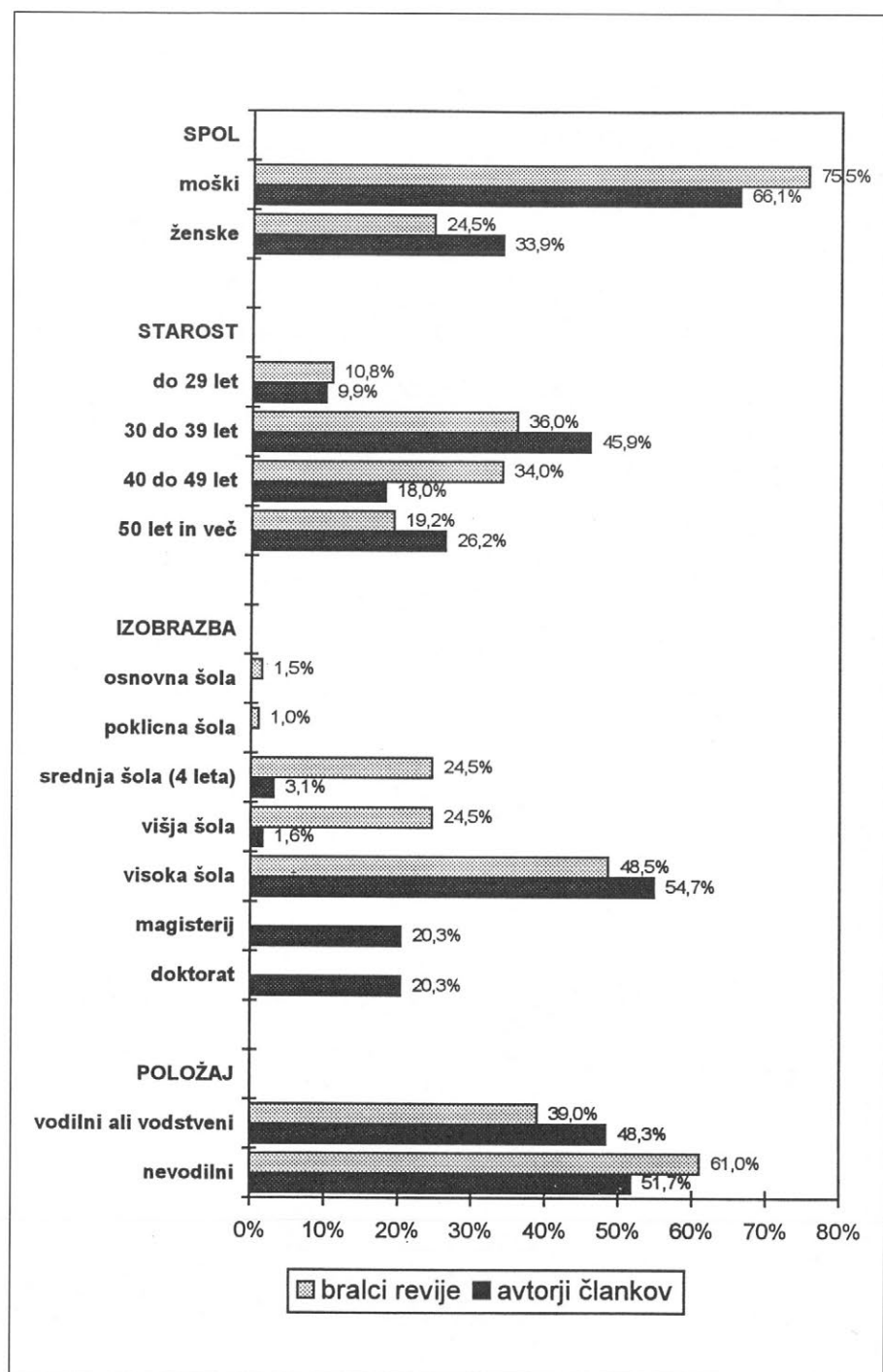
Takorekoč vsi anketirani so med anketiranjem poznali revijo Ujma. Seveda pa so bile med njimi velike razlike, saj so jo nekateri poznali od prve številke, drugi pa zgolj izdaje zadnjih nekaj let. Bralski krog revije se je očitno postopno razvijal in hitreje pridobival nove in nove bralce kot izgubljal stare. Trenutno stanje je ponazorjeno na sliki 3. Iz nje je razvidno, da sta distribuciji odgovorov obeh skupin trimodalni. Razlika je le v tem, da revijo posamezne podskupine avtorjev poznajo veliko dalj časa (deset, pet in dve leti) kot podskupine posameznih bralcev (pet, dve in devet let). Takšen rezultat je povsem logičen z vidika razvoja vsake revije.

Pogostost branja revije

Na podlagi odgovorov lahko ugotovimo, da ima v preučevani populaciji revija Ujma zagotovo sorazmerno veliko težo. To je možno sklepati iz rezultatov, predstavljenih na sliki 4. Avtorji člankov so precej selektivni bralci, saj jih kar 60 odstotkov prebere manj kot polovico revije. Takšen rezultat je skladen z njihovo ozko strokovno orientacijo in dejstvom, da je obravnavanje nesreč izrazito multidisciplinarno. Bralci so dokaj bolj široki glede problematike nesreč. Slaba tretjina jih namreč prebere revijo skoraj v celoti, 41,3 odstotka pa prebere do polovice objavljenega gradiva. Le petina je takih, ki jo zgolj pogledajo in prelistajo.

Zadovoljstvo z revijo Ujma

Zadovoljstvo bralcev in avtorjev revije je osnovno merilo njene uspešnosti. Toda tega je možno ugotavljati na zelo različne

Slika 2.: Demografska struktura podvzorcev
Figure 2. Demographic structure of subsamples

načine. Tukaj ga upoštevamo kot celovito oceno in kot zadovoljstvo s posameznimi vidiki oziroma elementi revije.

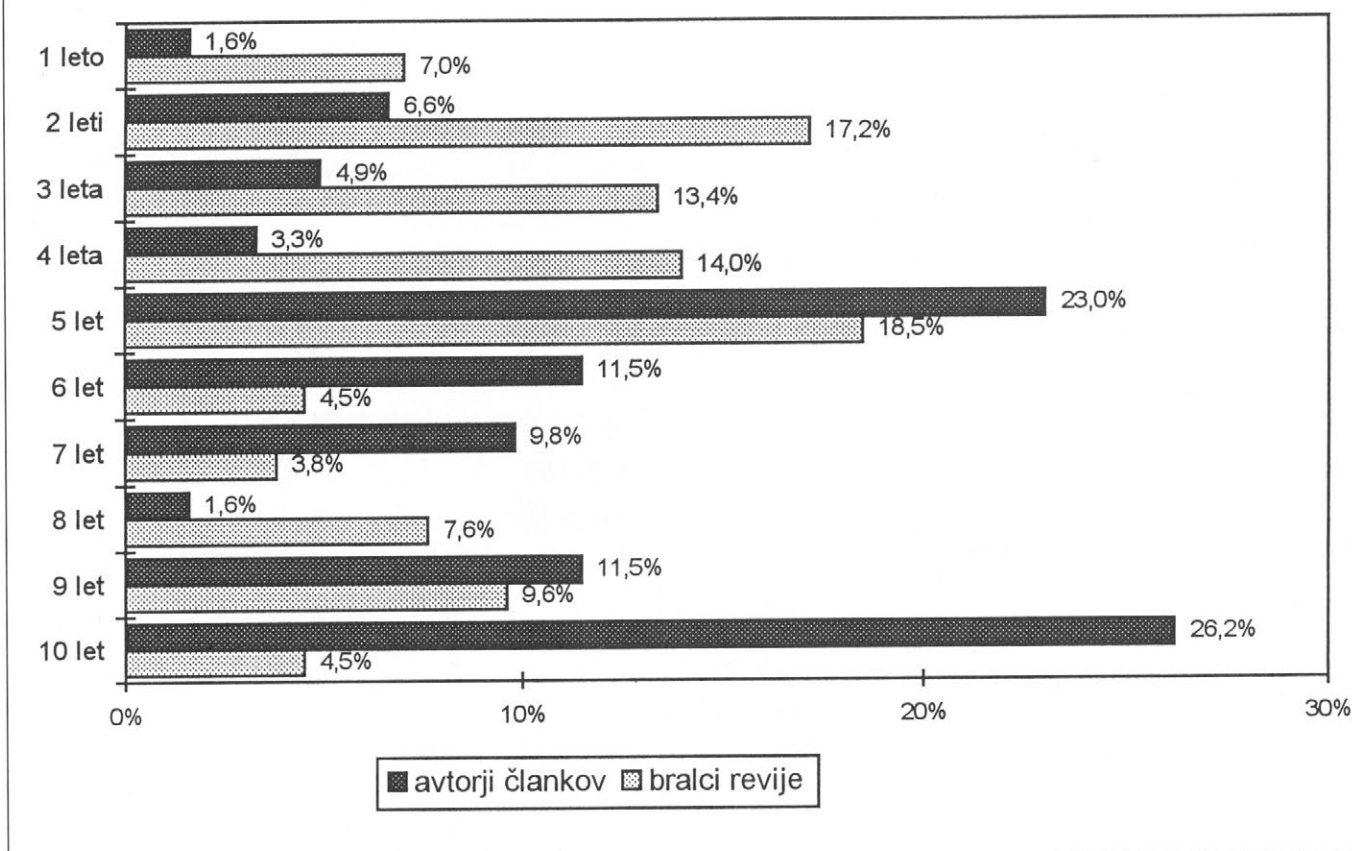
Celovita ocena zadovoljstva z revijo

Splošna ocena zadovoljstva avtorjev in bralcev revije je enaka. Nevtralnih in negativnih odgovorov oziroma ocen je zgolj za petino vseh anketiranih, zajetih v vzorec. Pri tem pa je treba poudariti, da so to bili vedno bralci in nikoli avtorji. Podrobnejše primerjave o oceni stopnje zadovoljstva so predstavljene na sliki 5. Avtorji člankov so veliko bolj zadovoljni z revijo kot njihovi bralci. Po eni strani je

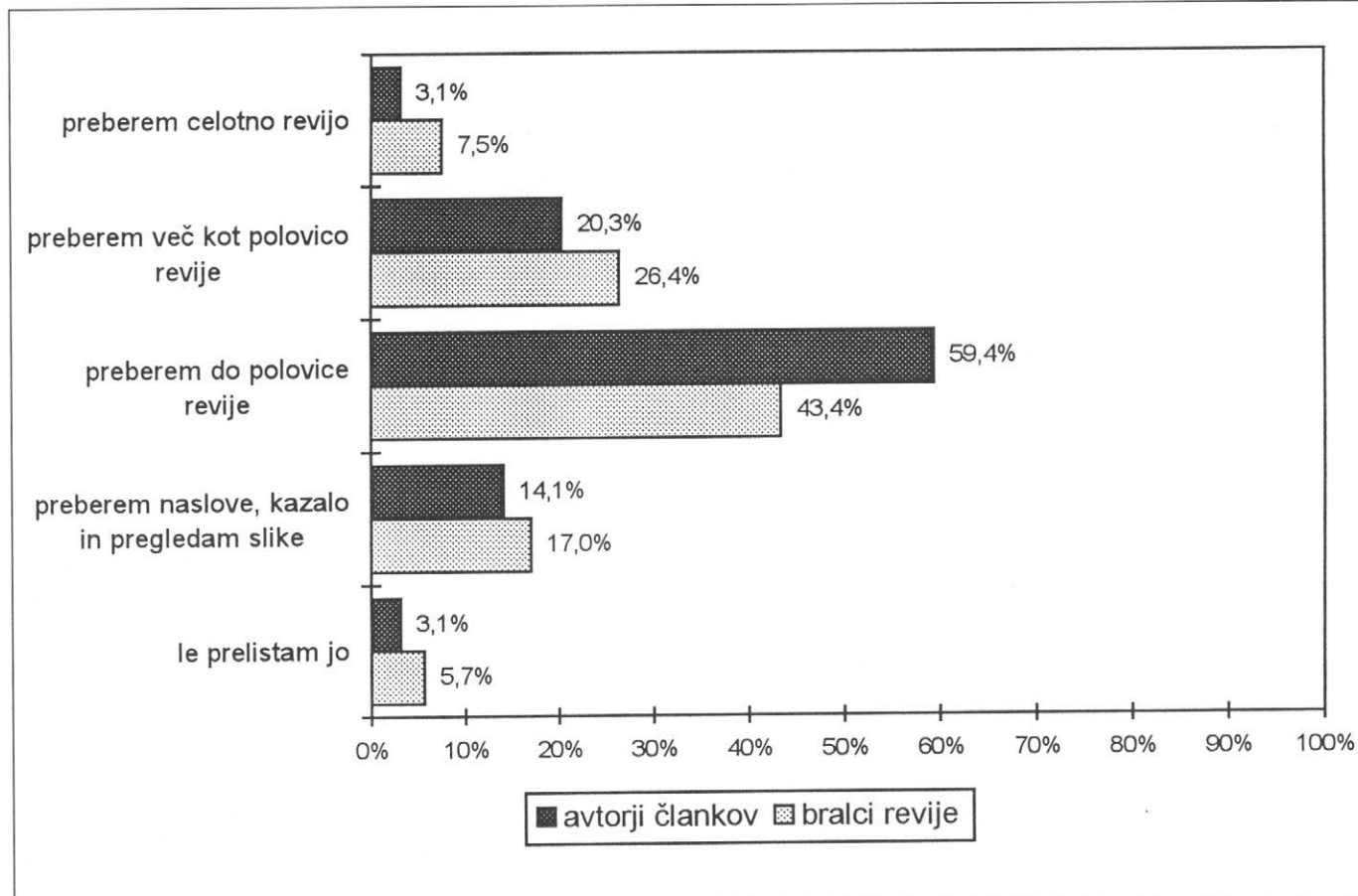
takšen rezultat logičen. Po drugi strani pa opozarja na dejstvo, da mora uredništvo nekaj storiti za aktivno spreminjanje obeh ciljnih skupin: avtorjev prispevkov in bralcev. To pa je vsekakor naloga prihodnje uredniške politike. Na podlagi tega se bo zvišala tudi strokovna raven delovanja ustanov varnosti v državi.

Zadovoljstvo z zasnovo revije

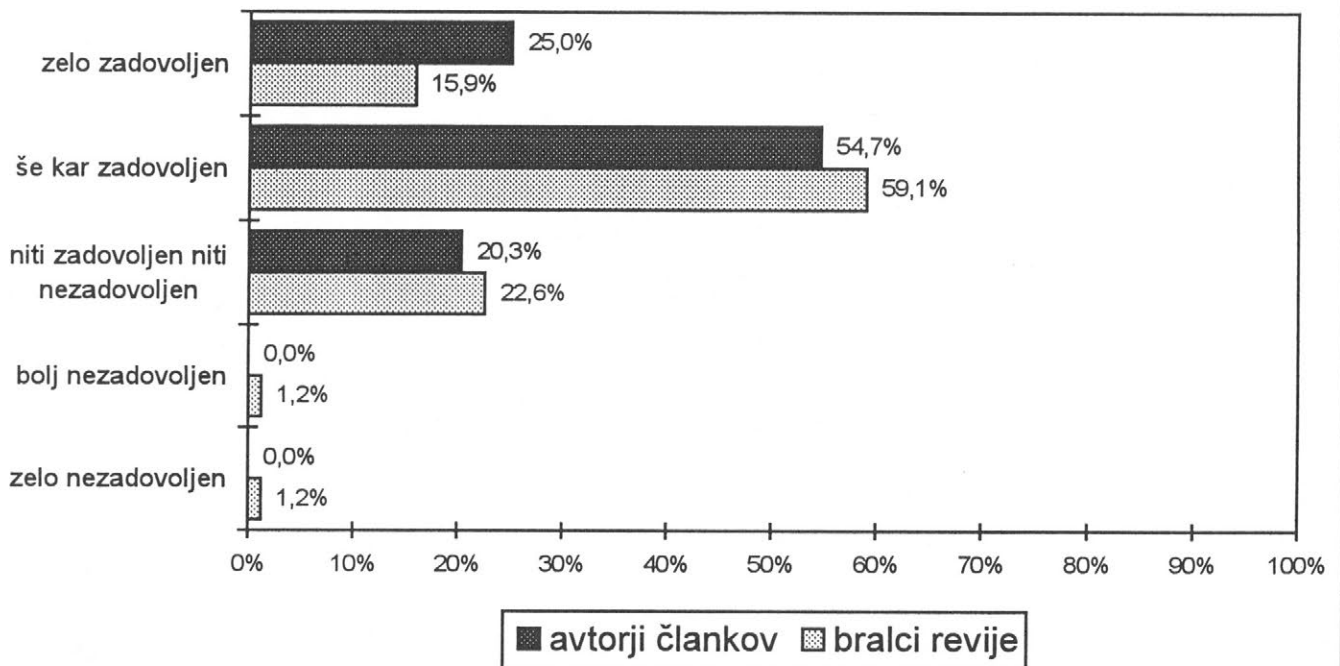
Vsebinska zasnova odraža njeno vsebinsko ustreznost glede na zahteve in pričakovanja njenih bralcev in avtorjev. Na sliki 6 so predstavljene ocene avtorjev in bralcev o zasnovi revije.

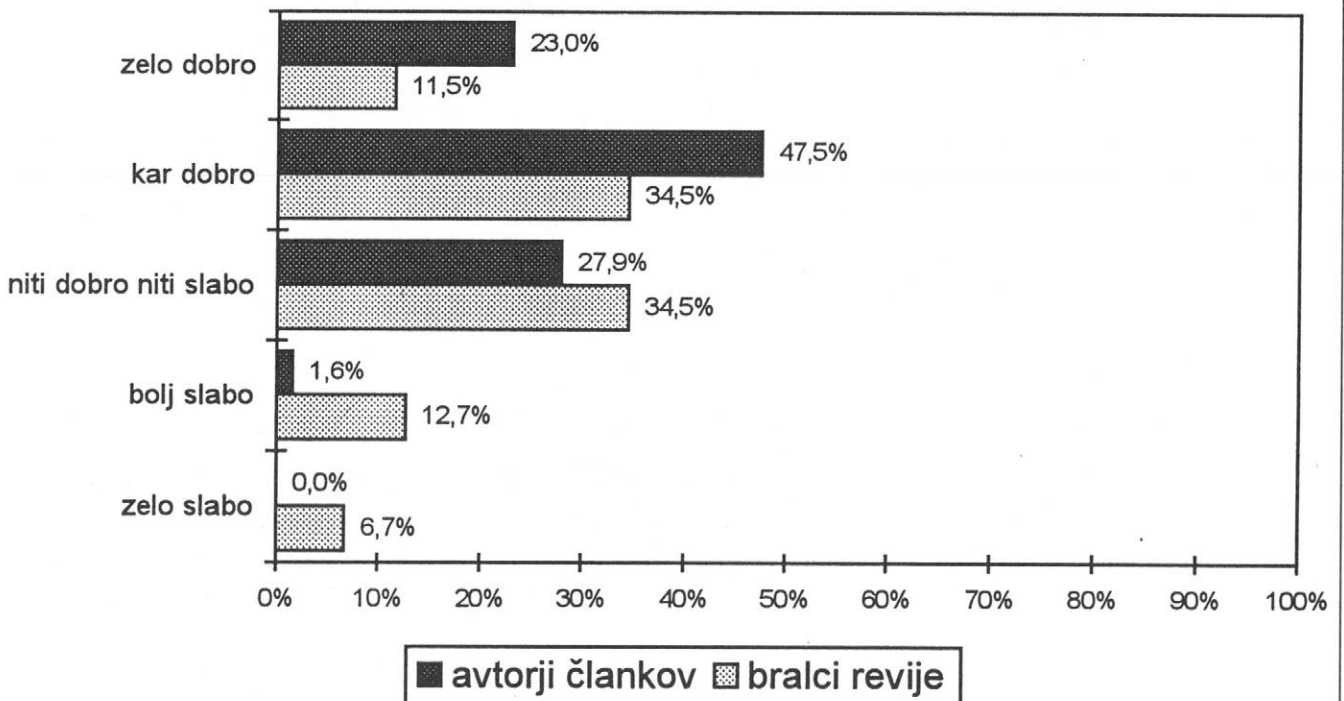
Slika 3. Poznavanje revije Ujma
Figure 3. Acquaintance with Ujma magazin

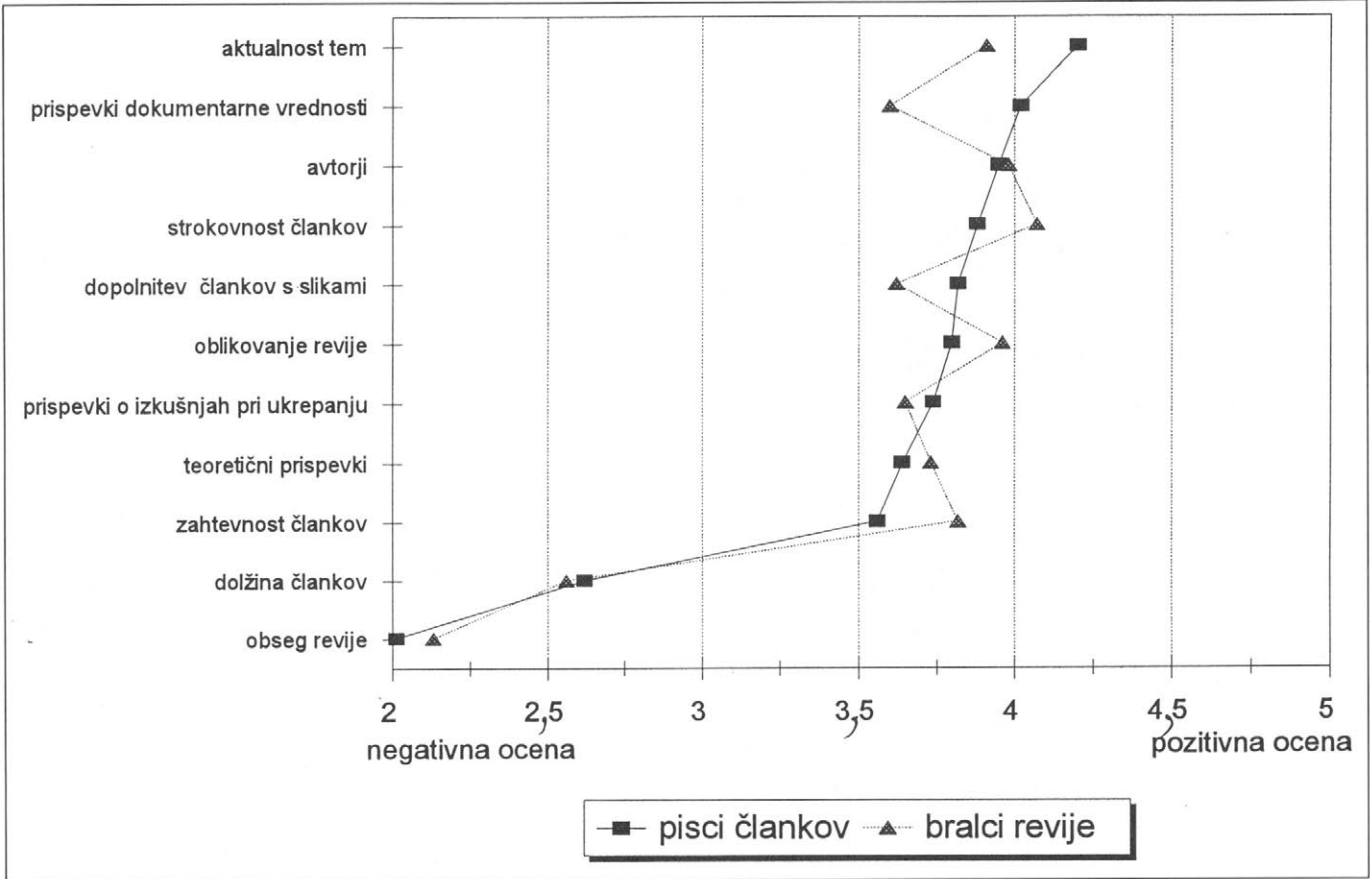
Slika 4. Pogostost branja revije Ujma obeh ciljnih skupin
Figure 4. Frequency of reading Ujma magazine by both target groups

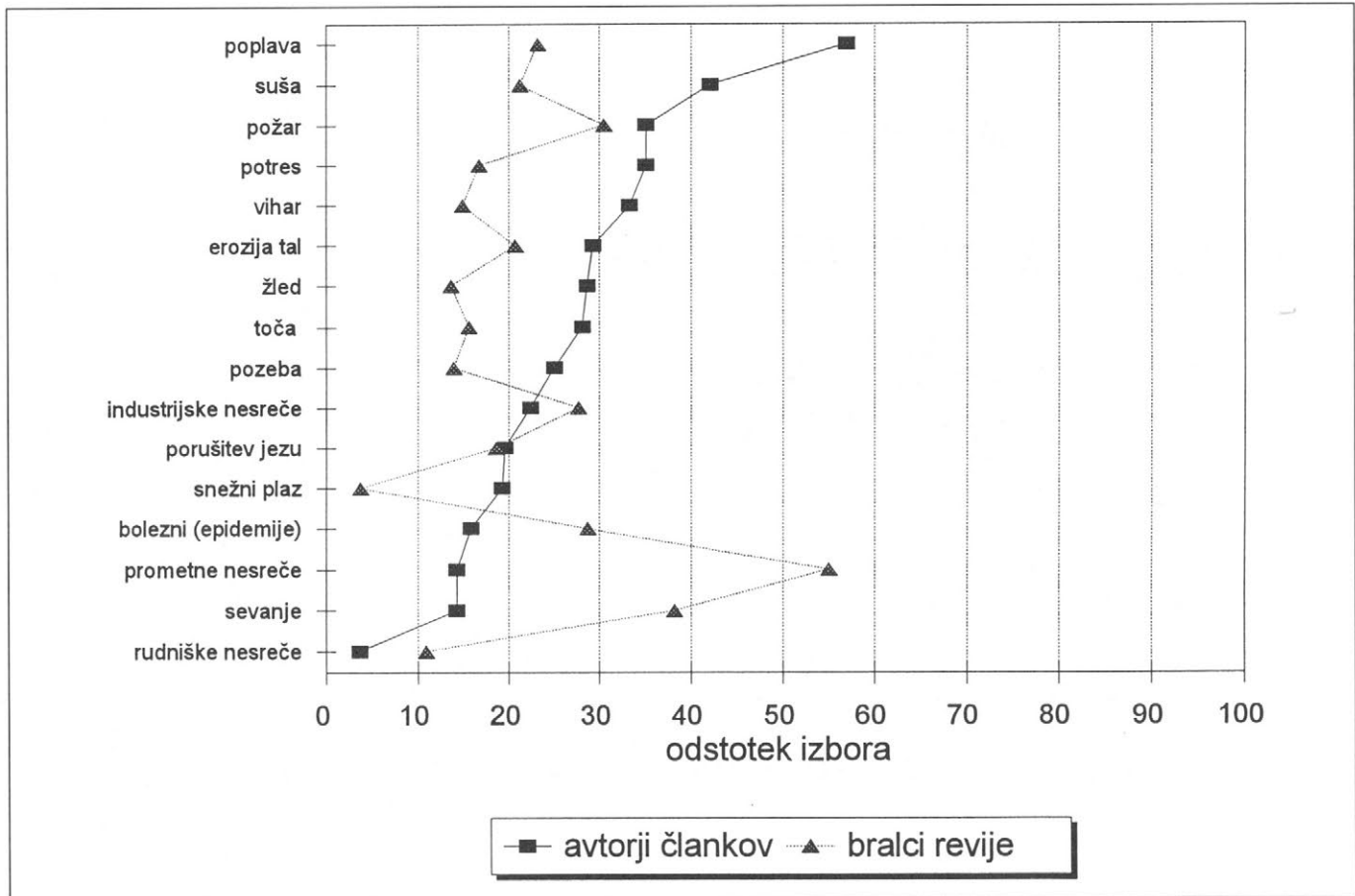
Slika 5. Celovita ocena (ne)zadovoljstva z revijo Ujma
Figure 5. Overall satisfaction with Ujma magazine

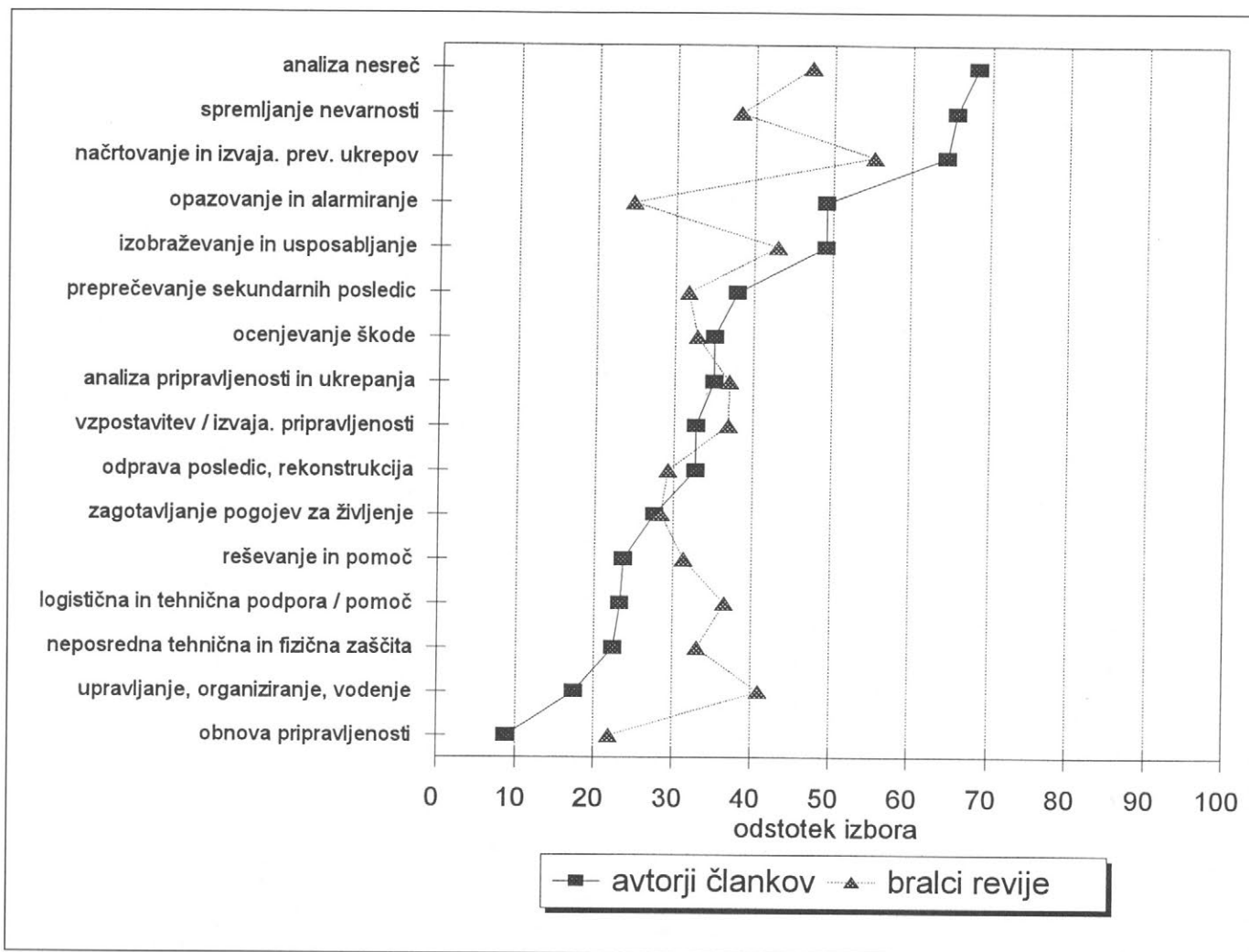
Slika 6. Ocena zasnove revije Ujma
Figure 6. Assessment of concept of Ujma magazine

Slika 7. Ocene posameznih elementov revije Ujma
Figure 7. Assessment of individual elements of Ujma magazine

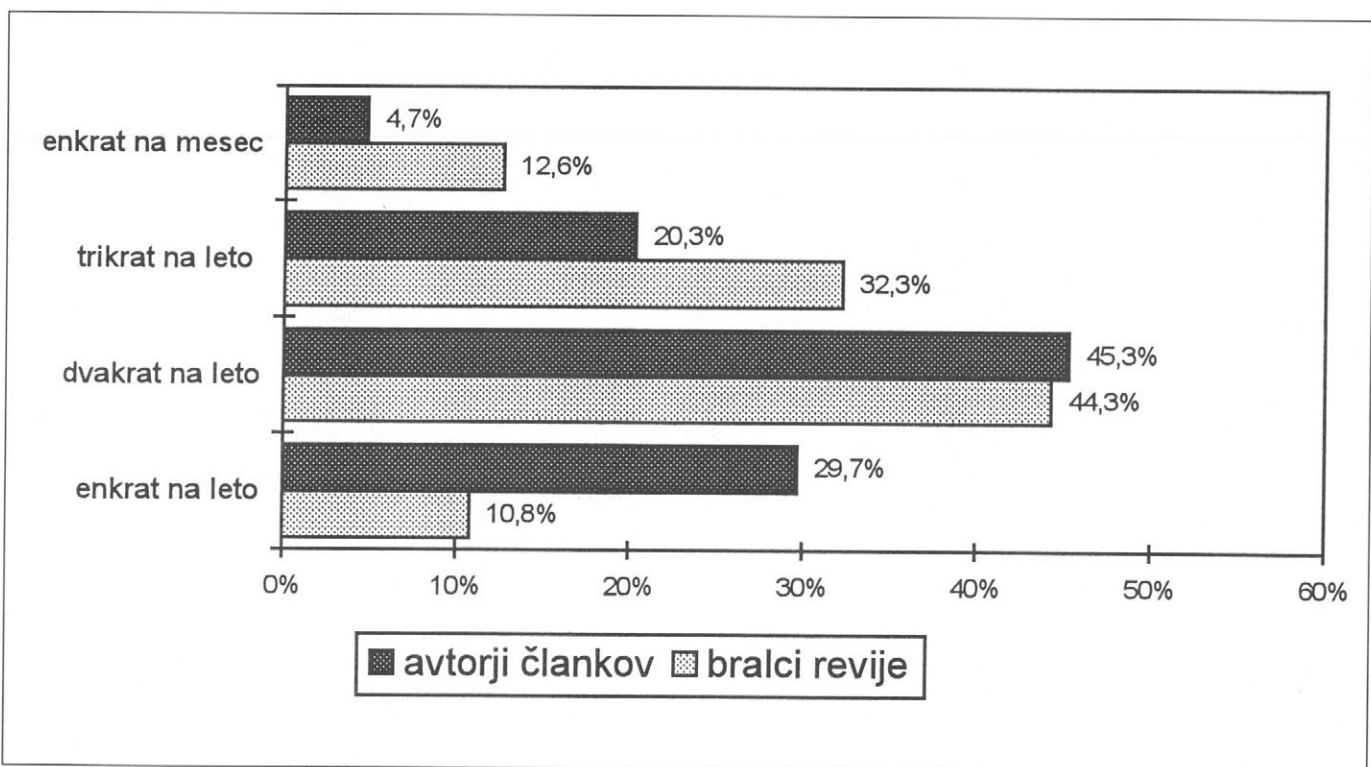

Slika 8. Vrste nesreč, o katerih se po mnenju avtorjev in bralcev v reviji premalo piše
Figure 8. Types of disasters receiving inadequate attention in the opinion of authors and contributors

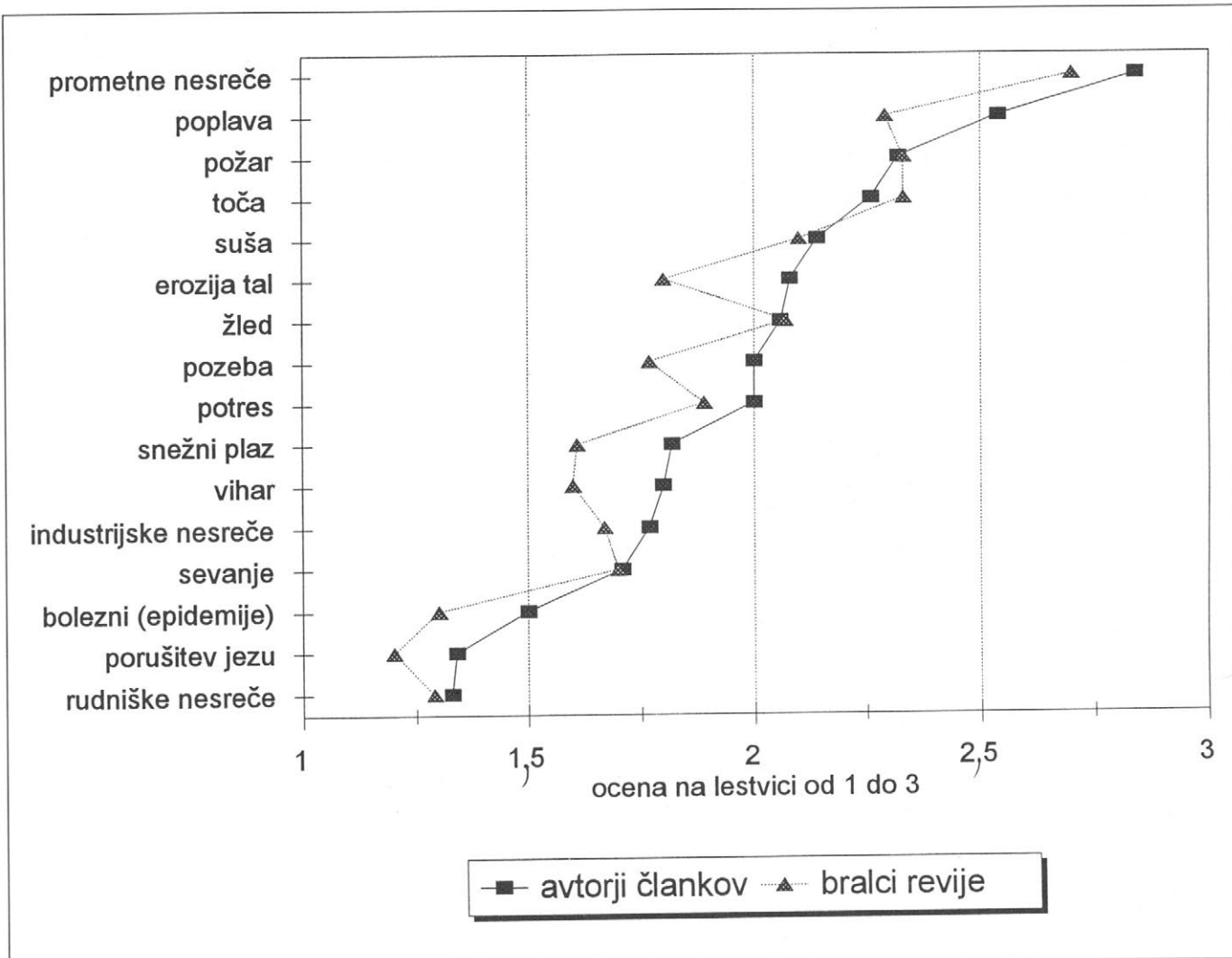
Slika 9. Vrste aktivnosti, povezane z nesrečami, ki jih avtorji lahko ponudijo in jih bralci pogrešajo

Figure 9. Types of disaster – related activities which could be presented by authors and are missed by readers

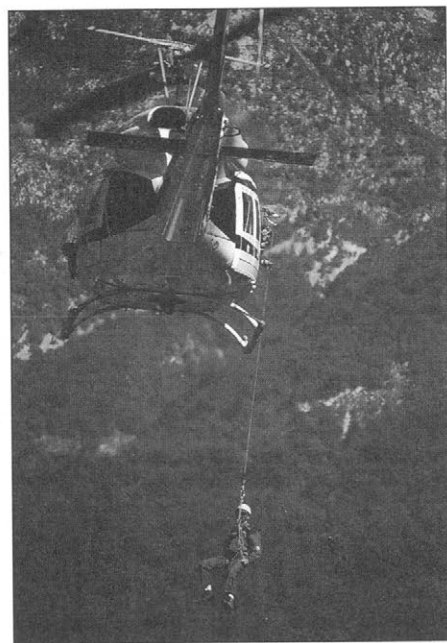

Slika 10: Dinamika izhajanja revije Ujma po mnenju avtorjev in bralcev

Figure 10. Dynamics of the issue of Ujma magazine in the opinion of authors and readers

Slika 11. Kako žgoče so različne vrste nesreč v Sloveniji?
Figure 11. How alarming various types of disasters are in Slovenia

Slika 12. Vaja gorskih reševalcev in potapljačev, Kobarid, september 1996 (foto: B. Ušeničnik)
Figure 12. Exercise of mountain rescue service and divers, Kobarid, september 1996 (photo: B. Ušeničnik)

Avtorji jo ocenjujejo nekoliko bolje. Skoraj tri četrtine (70,5 %) avtorjev ocenjuje zasnovo revije pozitivno (kot "kar dobra" ali "zelo dobra"). Mnenje bralcev je nekoliko bolj kritično. Slaba polovica (46,0 %) jo ocenjuje pozitivno, nekoliko manj kot petina (19,4 %) pa negativno.

Zadovoljstvo s posameznimi vidiki, elementi revije

Splošna stopnja in posamezni vidiki zadovoljstva z revijo so posledica uredniške politike pa tudi nekaterih drugih vidikov. Zadovoljstvo je tako izjemno pomemben element, da ga je nujno treba podrobneje preučiti. Na sliki 7. so predstavljeni rezultati take analize.

Na podlagi slike lahko sklepamo o bralcih, avtorjih in njihovem odnosu do posameznih vidikov vsebine revije Ujma. Med njimi so najpomembnejši predvsem naslednji:

1. avtorji in bralci se med seboj dokaj razlikujejo v percepciji posameznih elementov revije
2. avtorji bolj pozitivno kot bralci ocenjujejo predvsem naslednje vsebinske elemente revije:

- dokumentarna vrednost
- aktualnost tem in
- slikovno gradivo.

3. bralci pa bolj pozitivno kot avtorji ocenjujejo zlasti:
 - visoko strokovnost člankov
 - oblikovanje revije in
 - (dokaj) visoko zahtevnost člankov.
4. Pri preostalih elementih (avtorji, izkušnje pri ukrepanju, zahtevnost člankov, dolžina člankov in obseg revije) so avtorji in bralci skoraj istega mnenja. Vsi, razen zadnjega, so tudi pozitivno ocenjeni. O obsegu revije namreč oboji menijo da je (postal) preobsežen.

Prihodnost revije Ujma

Vsebina revije

Prihodnost revije Ujma je zagotovo odvisna predvsem od odnosa obeh ključnih skupin do njene vsebinske zasnove in celotne uredniške politike – od ponudnikov, avtorjev prispevkov, in bralcev, uporabnikov posameznih idej in informacij v reviji. Naloga uredništva je, da z

javno uredniško politiko posega v zblizevanje obeh strani. Samo na ta način je možno uspešno povečati zadovoljstvo obeh strani in tako vzpodbuditi produkcijo in uporabo znanja na tem pomembnem družbenem področju. Zato je nedvomno najbolj provokativna vsebinska primerjava med tem, kaj bralci pogrešajo, in tem, kaj avtorji potencialno ponujajo kot članke oziroma teme v reviji. Tovrstni odgovori so predstavljeni na sliki 8.

Razlika med skupinama je ponovno sorazmerno velika. Na sliki je videti, da bodo avtorji v prihodnje ponujali predvsem članke o poplavih, suši, požarih, potresih, viharjih, eroziji tal in podobnem. Bralci pa pogrešajo in želijo obravnavo predvsem industrijskih, prometnih, rudniških nesreč ter prispevke o sevanju.

Drugi vidik vsebinske primerjave predstavljajo članki, ki obravnavajo aktivnosti, povezane z nesrečami. Tudi v tem primeru smo jih preučevali z vidika ponudbe avtorjev v primerjavi s povpraševanjem bralcev revije Ujma. Podrobni rezultati teh primerjav so na sliki 9.

Razlika med možnimi (ponujenimi) članki in pričakovanji bralcev je v tem primeru

nekolika manjša. Avtorji ponujajo predvsem teme, povezane z alarmiranjem in opazovanjem, spremljanjem nevarnosti ter analizo nesreč. To pa so hkrati teme, ki jih bralci prav tako pogrešajo, vendar ne v tako izraziti meri. Pogrešajo namreč predvsem članke o upravljanju, organiziranju, vodenju, logistični in tehnični pomoči, neposredni tehnični in fizični zaščiti ter obnovi pripravljenosti. Teh ponujajo pisci zelo malo. Z vidika revije so to torej deficitarne teme. Takšne pa zagotovo zahtevajo močno podporo uredništva in njegove politike.

Dinamika izhajanja revije

Avtorji in bralci se ponovno dokaj močno razhajajo glede dinamike izhajanja revije Ujma. Kot ponazarja slika 10, se avtorji bolj nagibajo k redkejšemu izhajanju kot bralci. Zanje je izhajanje dvakrat na leto takorekoč že povsem ustrezno. Nasprotno pa se bralci nagibajo k pogostejšemu izhajanju (tri ali morda celo štirikrat na leto). Takšen rezultat je tudi povsem v skladu z že prej navedenimi odgovori o (pre)obsežnosti revije in njeni branosti. Revijo berejo bralci bolj kot avtorji, hkrati pa meni-

Slika 13. Pripadniki ekipe za prvo pomoč Civilne zaščite med reševanjem (foto: arhiv Uprave RS za zaščito in reševanje)

Figure 13. Members of Civil Protection first aid unit offering assistance (photo: archiv of the Administration for Civil Protection and Disaster Relief)

Slika 14. Pripadniki tehnično reševalne enote Civilne zaščite med reševanjem (foto: arhiv Uprave RS za zaščito in reševanje)

Figure 14. Members of Civil Protection rescue unit in action (photo: archiv of the Administration for Civil Protection and Disaster Relief)

Slika 15. Posledice neurja pri Komendi leta 1996 (foto: B. Ušeničnik)
Figure 15. Consequences of storm near Komenda in 1996 (photo: B. Ušeničnik)

Slika 16. Posledice neurja v Lendavskih gorcih leta 1996 (foto: B. Ušeničnik)
Figure 16. Consequences of storm at Lendavske gorice region in 1996 (photo: B. Ušeničnik)

jo, da je preobsežna. Večkratno izhajanje bi bilo zanje ustrezna rešitev problema.

Razlika pri doživljanju pomembnosti posameznih vrst nesreč

Zmanjšanje razlike pri doživljanju pomembnosti posameznih vrst nesreč med avtorji in bralci revije Ujma je lahko prav tako eden izmed pomembnih dejavnikov za povečanje zadovoljstva bralcev. Na sliki 11 je videti, da obstaja med obema

skupinama splošna skladnost glede tega, kako žgoče so posamezne vrste nesreč. Med njimi pa je tudi nekaj neskladij, ki jih je treba pojasniti ali vsaj komentirati. Najočitnejše razlike so predvsem pri naslednjih nesrečah:

- poplava
- erozija tal
- pozeba
- snežni plaz
- vihar
- bolezni/epidemije
- ter porušitev jezu.

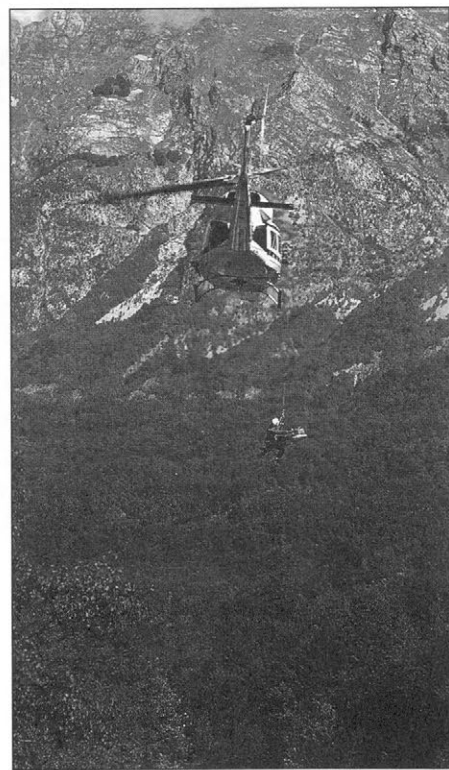
Pripomniti je treba, da so v teh primerih ocene bralcev vedno nižje od ocen avtorjev prispevkov v reviji Ujma. Razlag za takšen rezultat je kar nekaj, vendar je najverjetnejša ta, da je posre- di avtoselekcija avtorjev. Za to problematiko so pristojni pisci in njim se zdi delo seveda pomembno, zato je tudi njihovo doživljanje pomembnosti te problematike drugačno.

Sklepi in priporočila

Na podlagi zbranih, analiziranih in predstavljenih rezultatov lahko o reviji Ujma ugotovimo, da ima:

- sicer kratko, a bogato in plodno zgodovino
- s svojim delovanjem pridobljen ugled in dobro ime
- lojalne in zveste bralce, h katerim postopno priteguje tudi vedno nove
- veliko nadarjenih piscev z idejami in potrebnim znanjem za razvoj stroke.

Revija dokazuje sposobnost na svojem področju. Poiskati zna prave in ne zgolj navidezne odgovore na bistvene izzive stroke. Zato je lahko stičišče, medij, ki že zdaj in bo tudi v prihodnje omogočal ureničevanje načrtovane smeri razvoja

Slika 17. Vaja gorskih reševalcev in potapljačev, Kobarid, september 1996 (foto: B. Ušeničnik)
Figure 17. Exercise of mountain rescue service and divers, Kobarid, september 1996 (photo: B. Ušeničnik)

varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v Sloveniji. Za nadaljevanje poslanstva na področju nesreč je torej ustrezno in nadvse produktivno okolje za širjenje tega znanja.

Vprašanje je le, kako to doseči v še večji meri kot doslej? Omenili bomo le šest možnih ukrepov:

1. oblikovati posvetovalni svet za identificiranje tem, izbor naslovov in urednikov posebnih številok
2. spodbuditi sodelovanje strokovne javnosti pri njihovi potrditvi
3. uporabiti standardne slepe recenzije prispevkov
4. povabiti komentarje in razmišljanja uglednih akademikov
5. oblikovanje tematskih konferenc
6. izdajanje tri do štirikrat na leto.

Skoraj zagotovo je sedaj zares prišel čas za posebne tematske številke z izbranimi (so)uredniki. Takšne številke praviloma postanejo prelomna točka v razvoju stroke. Po drugi strani pa so nad posebnimi številkami revij pogosto še posebej navdušeni avtorji. Take številke postanejo:

- katalizator – dajejo energijo za nadaljnje raziskovanje in razmišljanje
- referenca, na katero se vsi sklicujejo.

Tega doslej pri reviji Ujma ni bilo. Napočil pa je morda pravi trenutek, da se oblikuje politika, ki bo zagotovila še večjo kakovost prispevkov in tako še povečala svoj vpliv v stroki in s tem tudi ugled v strokovni javnosti.

Slika 19. Vaja gorskih reševalcev in potapljačev, Kobarid, september 1996 (foto: B. Ušeničnik)
Figure 19. Exercise of mountain rescue service and divers, Kobarid, september 1996 (photo: B. Ušeničnik)

Miro Kline

Survey on Disaster – related Problems and the “Ujma” Magazine

Survey among readers of and contributors to “Ujma” magazine

On the basis of collected and analysed data and the presented results, the following may be said of the Ujma magazine:

- it has a short, yet rich and fruitful history
- it has gained a good reputation through its past activities
- it has acquired loyal and faithful readers and continues to attract new ones
- it has many talented contributors with ideas and the knowledge required for the development of the profession.

The magazine has proven that it possesses the qualities for successful performance in its field of activity. It is capable of finding real and not merely generalized

answers to major challenges of the profession. For this reason it serves as a meeting point, a medium which contributes to the realization of development plans in the field of protection against natural and other disasters in Slovenia and will continue to do so in future. It represents an adequate and productive environment for the accomplishment of its mission in the field of disasters and the spread of knowledge in this field.

The only question is how this can be achieved even more effectively than to date.

Presented below are six possible measures:

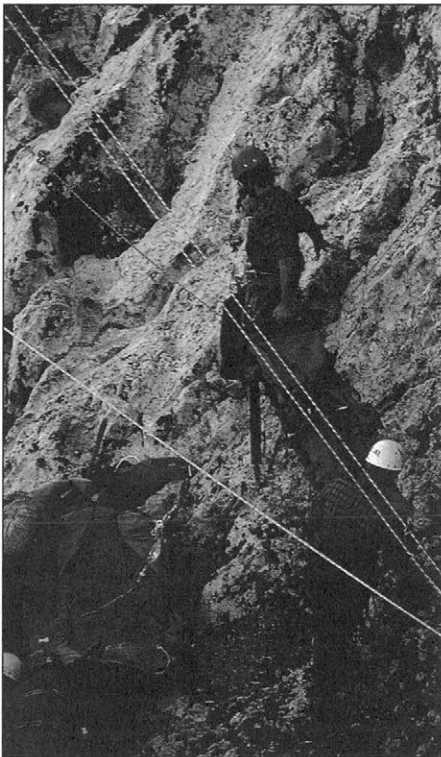
1. to form an advisory council for the identification of themes, selection of titles and editors of special editions
2. to encourage the participation of the professional public in the verification of decisions
3. to make use of standard blind reviews of contributors
4. to invite distinguished experts to present their opinions and reflections
5. to organize thematic conferences
6. to issue the magazine three to four times yearly.

The time has truly come for special theme issues edited by selected experts (coeditors). Such issues usually represent a turning point in the development of a particular profession. On the other hand, authors are usually very enthusiastic about special issues.

Such issues become:

- a catalyst – for further research and reflection
- a generally quoted reference.

This is something completely new for the Ujma magazine. Perhaps the time has come for the formulation of a policy that will contribute to the improved quality of contributions, strengthen the magazine's influence in the profession and consequently its reputation in professional circles.

Slika 18. Vaja gorskih reševalcev in potapljačev, Kobarid, september 1996 (foto: B. Ušeničnik)
Figure 18. Exercise of mountain rescue service and divers, Kobarid, september 1996 (photo: B. Ušeničnik)

UJMA